

Halálozások és halálokok Erdélyben, 2012–2018

Annak ellenére, hogy Romániában a születéskor várható átlagos élettartam növekedésének lehetünk tanúi, a születéskor várható élethossz (75,3 év) még mindig jelentősen elmarad az EU-s átlagtól (81 év). A várható átlagos élettartam növekedésével párhuzamosan a nyers halálozási arányszám növekedése érhető tetten, ezt alapvetően a népesség elöregedése magyarázza.

A vezető halálokok Romániában a keringési rendszer betegségei (az elhalálozások 57%-áért felelősek), a rákos megbetegedések (20%), a légzőrendszer betegségei (7%), az emésztőrendszer megbetegedései (6%), valamint a mortalitás és a morbiditás külső okai (4%). 2007 és 2018 között a keringési rendszer betegségei által okozott elhalálozások súlya 61-ről 57%-ra mérséklődött, a daganatos megbetegedések által okozott halálesetek aránya 18-ról 20%-ra nőtt.

A csecsemőhalandóság alakulásában jelentős javulás történt az elmúlt évtizedben, azonban a csecsemőhalandósági ráta még mindig nagyon magas Romániában (6 ezrelék), az európai uniós átlag (3,4 ezrelék) szinte kétszerese.

1. Születéskor várható átlagos élettartam

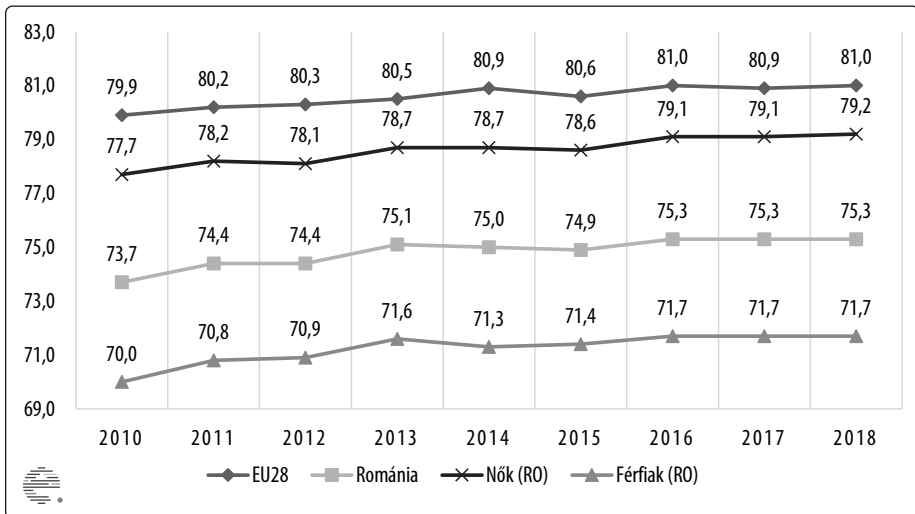
Az emberi élettartam meghosszabbodása a modern társadalmak egyik vívmányának tekinthető. A születéskor várható átlagos élettartam az életminőség egyik legfontosabb mutatója, azt fejezi ki, hogy egy újszülött az adott év halandósági viszonyai mellett átlagosan mekkora élettartamra számíthat. Az Eurostat legfrissebb, 2018-as adatai alapján¹ az Európai Unió tagállamai közül jelenleg Spanyolországban a leghosszabb a születéskor várható átlagos élettartam (83,5 év), ezt követi Olaszország (83,4 év), majd Franciaország és Ciprus (mindkettőnél 82,9 év). *Romániában a születéskor várható átlagos élettartam 2018-ban 75,3 év volt, ez az EU28-as lista 26.*

¹ Eurostat – Life expectancy (tábla kódja: demo_mlexpec). https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_mlexpec&lang=en (letöltve 2020. május 15-én).

helyére pozicionálja országunkat. Csupán Lettország és Bulgária rendelkezik alacsonyabb születéskor várható rövidebb élettartam-mutatóval. A kelet-közép-európai régióban Csehországban 79,1 év, Lengyelországban 77,7 év, Szlovákiában 77,4 év, Magyarországon pedig 76,2 év volt a születéskor várható átlagos élettartam 2018-ban.

A férfiak rosszabb élethosszesélyekkel rendelkeznek, várható átlagos élettartamuk Romániában 71,7 év (az EU-s átlag 78,3), míg a nőké 79,2 év (az EU-s átlag 83,6). 2010 és 2018 között Romániában 1,6 évvel nőtt a születéskor várható élettartam, ez valamivel jobb, mint az uniós szinten regisztrált 1,1 évnyi növekedés.

1. ábra Születéskor várható élettartam (év)

Forrás: Eurostat, demo_mlexpec

A jelentős magyar lakossággal rendelkező erdélyi megyék közül Kolozs megyében a legmagasabb (77,5 év), illetve Szatmár megyében a legalacsonyabb (73,8 év) a születéskor várható átlagos élettartam. 2010 és 2018 között szinte azonos léptékben növekedett ezekben a megyékben a születéskor várható élethossz, kivételt Kovászna megye képez, itt volt a legkisebb az átlagos éves bővülés ebben az időszakban. A rövid távú ingadozások részleges kiküszöbölése érdekében ebben a tanulmányban az átlagos éves változásokat – így a születéskor várható átlagos élettartamét is – az előző évhez viszonyított változások átlagaival fejezzük ki, a jelzett időperiódusokra vonatkozóan.

1. táblázat Születéskor várható átlagos élettartam néhány erdélyi megyében

Régió	Megye	2010	2018	Átlagos éves változás 2010 és 2018 között (években kifejezve)
Székelyföld	Hargita	74,0	76,2	0,27
	Kovácszna	73,7	75,3	0,19
Közép-Erdély	Maros	73,6	75,7	0,27
	Kolozs	75,3	77,5	0,27
Partium	Bihar	72,8	75,3	0,30
	Szatmár	71,3	73,8	0,30
	Szilágy	72,5	75,0	0,31

Forrás: INS TEMPO Online, POP217A

2. Nyers halálozási arányszám

A születéskor várható élethossz növekedésével párhuzamosan a nyers halálozási arányszám (a halálozások ezer lakosra jutó száma az évközepi népességre vetítve) emelkedése érhető tetten Európa legtöbb országában. A látszólagos ellentmondást alapvetően a népesség előregedése magyarázza. Az európai uniós átlagot tekintve a nyers halálozási arányszám 2010 és 2018 között 9,9-ről 10,5 ezrelékre nőtt.²

Az Unión belül 2018-ban Írországban regisztrálták a legalacsonyabb nyers halálozási arányszámot (6,4 ezrelék), ezt Ciprus (6,6), majd Luxemburg követi (7,1). *2018-ban Romániában a nyers halálozási arányszám 13,6 ezrelék volt³, ezzel a 25. az EU-s rangsorban.* Litvániában, Lettországban és Bulgáriában rosszabb ez a mutató. Magyarország rögtön Románia előtt foglal helyet, 13,4-es nyers halálozási arányszámmal; míg Lengyelország 10,9-es, Szlovákia 10-es és Csehország 10,6-os nyers halálozási arányszámmal rendelkezik.

A nyers halálozási arányszám Romániában a 2010-es 12,8 ezrelékről 13,6 ezrelékre növekedett 2018-ra. Az Országos Statisztikai Intézet adatai szerint 2018-ban az országban 264 317 halálesetet regisztráltak, ez naponta átlagosan mintegy 724 elhunytat jelent.⁴

² Eurostat – Crude death rate (tábla kódja: demo_gind). https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en (letöltve 2020. május 15-én).

³ Az Országos Statisztikai Intézet (INS) által kalkulált nyers halálozási arányszám (POP207A) eltér az Eurostat adataitól (2018-ban 11,9 ezrelék), mivel két, különbözőképpen definiált populációval számolnak. Míg az INS az állandó lakosságot, addig az Eurostat a rezidens lakosságot veszi alapul a mutató kiszámításakor. Elemzésünkben az Eurostat módszertanát követjük.

⁴ Országos Statisztikai Intézet (INS) – Decedați (tábla kódja: POP206B). (letöltve 2020. május 15-én).

A nyers halálozási arányszámot megvizsgáltuk korcsoportok szerint is. A *korspecifikus nyers halálozási arányszám az idősebb korcsoportokban csökkenést mutat*: 2012 és 2018 között a 80 év felettek esetében 130-ról 124-re; a 70 és 79 közöttiek esetében pedig 45-ről 42-re javult. Negatív elmozdulás a 60–69 éves korosztályban figyelhető meg: míg 2012-ben ezer lakosból 18,4 hunyt el, ez 2018-ra 19,7-re nőtt, ami alapvetően a 60 és 64 év közötti férfiak növekvő halálozási arányszámának tudható be.

2. táblázat Nyers halálozási arányszám korcsoportok szerint

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0–39 év	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
40–59 év	6,3	6,1	6,3	6,1	6,1	5,9	6,0
60–69 év	18,4	18,1	18,3	18,7	18,9	19,1	19,7
70–79 év	45,4	43,5	44,2	44,7	43,3	43,2	42,2
80 év felett	129,9	124,0	125,6	130,4	124,8	124,9	124,3
Románia	12,6	12,4	12,8	13,2	13,1	13,3	13,6

Forrás: INS Tempo Online, POP206K, POP106A

Románián belül jelentős regionális különbségek figyelhetőek meg a nyers halálozási arányszám tekintetében. A legalacsonyabb elhalálozási arányszám 2018-ban Bukarest–Ilfovban volt: 11,6 ezrelék; ezt követi Erdély (12,8); majd hasonló aránnyal Moldva és Havasalföld (14,4). Románia szintjén évente 0,6%-kal nőtt átlagban az ezer lakosra vetített halálesetek száma 2012 és 2018 között, a moldvai régióban átlag felett, a havasalföldi régióban pedig jelentős ingadozások mellett a legkisebb a relatív változás ebben a hat évben.

3. táblázat Nyers halálozási arányszám Románia különböző régióiban

	2012	2018	Elhalálozások átlagos éves változása (%) ⁵
Erdély	12,1	12,8	0,7%
Moldva	13,0	14,4	1,3%
Havasalföld	13,7	14,5	0,1%
Bukarest–Ilfov	11,2	11,6	0,8%
Románia	12,7	13,6	0,6%

Forrás: INS Tempo Online, POP106A, POP206D

⁵ A rövid távú ingadozások részleges kiküszöbölése érdekében ebben a tanulmányban az átlagos éves változásokat az előző évhez viszonyított változások átlagaival fejezzük ki, itt a 2012 és 2018 közötti periódusra számolva.

Erdélyen belül a Partiumban volt a legmagasabb a nyers halálózási arányszám, a legalacsonyabb Közép- és Észak-Erdélyben. Az elhalálózások átlagos éves változása Székelyföldön a legmagasabb, itt 11,6-ról 12,9 ezre-
lékre nőtt a nyers halálózási arányszám 2012 és 2018 között.

4. táblázat Nyers halálózási arányszám az erdélyi régiókban

	2012	2018	Elhalálózások átlagos éves változása (%)
Székelyföld	11,6	12,9	1,4%
Közép-Erdély	11,9	12,3	0,6%
Partium	12,8	13,6	0,6%
Dél-Erdély	12,0	13,0	0,9%
Bánság	12,3	12,6	0,3%
Észak-Erdély	11,7	12,4	0,6%
Erdély	12,1	12,8	0,7%

Forrás: INS Tempo Online, POP106A, POP206D

3. Halálokok gyakorisága

Az Európai Unió országaiban a legfrissebb, 2016-ra vonatkozó statisztikai adatok alapján⁶ a legtöbb halálesetet a keringési rendszer betegségei okozzák, ezek az összes elhalálózás 36%-áért felelősek (elsősorban szívinfarktus és stroke). A második vezető halálomot a daganatos megbetegedések alkotják, ezek az elhalálózások 27%-áért felelősek. Három tagország kivétel ez alól: Dánia, Franciaország és Hollandia, ahol a rákos megbetegedések vezető halálokokká avanszálódtak⁷. A harmadik leggyakoribb halál az EU-ban a légzőrendszer betegségei (pl. tüdőgyulladás, influenza, tüdőtágulat és asztma), ezek a halálesetek 8,2%-áért felelősek. Az EU-ban történő haláleseteknek egy jelentős része (4,6%-a) olyan külső okokra vezethető vissza, mint a sérülések, közlekedési balesetek, szándékos önártalom, testi sértés és az orvosi ellátás nemkívánatos szövődményei. Az ötödik vezető halálomot az emésztőrendszer betegségei alkotják (pl. májzsugorodás, májelégtelenség, gyomorfekély), ezek az EU-n belüli elhalálózások 4,3%-áért felelősek. Ehhez hasonló arányt képviselnek a mentális és viselkedési rendellenességek (pl. demencia, az alkohol és a pszichoaktív szerek okozta mentális- és viselkedészavarok, skizofrénia), valamint az idegrendszeri és érzékszervi betegségek (pl. Parkinson- és Alzheimer-kór, agyhártyagyulladás) miatt bekövetkezett halálesetek.

⁶ Eurostat – Causes of death (tábla kódja: hlth_cd_aro). https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hlth_cd_aro&lang=en (letöltve 2020. május 25-én).

⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190716-1> (letöltve 2020. május 25-én)

Románia jelentősen eltér az uniós átlagtól. A keringési rendszer betegségei által okozott halálesetek kiemelkedőek, 58%-os aránnyal vezették a halálokok listáját 2016-ban. A daganatos betegségek súlya viszont kisebb, az elhalálozások 20%-áért voltak felelősek.

5. táblázat Elhalálozási okok az Európai Unióban, Romániában és Magyarországon, 2016

	ICD-10 osztály	EU28	Románia	Magyarország
A keringési rendszer betegségei	I00-I99	35,7%	58,2%	49,5%
Daganatok	C00-D48	27,0%	20,3%	26,5%
A légzőrendszer betegségei	J00-J99	8,2%	5,7%	5,7%
A morbiditás és mortalitás külső okai	V01-Y89	4,6%	3,8%	4,5%
Az emésztőrendszer betegségei	K00-K93	4,3%	5,7%	4,9%
Mentális és viselkedési rendellenességek	F00-F99	4,3%	0,1%	2,6%
Az idegrendszer és érzékszervek betegségei	G00-H95	4,3%	1,5%	1,5%
Nem minősített tünetek és rendellenességek	R00-R99	3,6%	0,3%	0,2%
Endokrin-, táplálkozási és anyagcsere-betegségek	E00-E90	3,0%	1,1%	2,5%
A húgy- és ivarrendszer betegségei	N00-N99	1,9%	1,4%	0,7%
Fertőző és parazitabetegségek	A00-B99	1,6%	1,2%	0,6%
Egyéb betegségek (1% alatt)	-	1,5%	0,5%	1,0%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: Eurostat, hlth_cd_aro

A légző- és emésztőrendszeri betegségek egyaránt 5,7%-ot képviselnek a halálesetek okai között, a morbiditás és mortalitás külső okai pedig 3,8%-kal az ötödik leggyakoribb haláloknak minősülnek. Összehasonlításképpen Magyarországon az összes elhalálozás mintegy felét okozták a keringési rendszer betegségei: 26,5%-át a daganatok, 5,7%-át a légzési rendszer megbetegedései, 4,9%-át az emésztőrendszer megbetegedései, 4,5%-át pedig a morbiditás és mortalitás külső okai.

A romániai halálokok gyakoriságát, illetve azok időbeli változását áttekintjük az Országos Statisztikai Intézet aktuálisabb adatai szerint is. 2018-ban az elsődleges halálokot továbbra is a keringési rendszer betegségei jelentették, ezek az összes haláleset 56,5%-áért felelősek. Ezen belül leggyakoribbak az iszkémiás szívbetegség (szívinfarktus, szívelégtelenség), valamint az agyérbetegség (stroke) által okozott halálesetek. A második leggyakoribb halálokok a daganatok (19,6%), ezt követik a légzőrendszer (6,5%) és az emésztőrendszer betegségei (5,9%) okozta halálesetek, majd a mortalitás és morbiditás külső okai (3,8%).

6. táblázat Elhalálozások ok szerinti megoszlása és alakulása Romániában

	2007	2018	Átlagos éves változás (%) ⁸
A keringési rendszer betegségei	61,3%	56,5%	-0,28%
<i>Ebből: iszkémiás szívbetegség</i>	<i>21,0%</i>	<i>18,9%</i>	<i>-0,50%</i>
<i>Ebből: agyérbetegség</i>	<i>20,3%</i>	<i>16,1%</i>	<i>-1,61%</i>
Daganatok	18,0%	19,6%	1,20%
A légzőrendszer betegségei	5,0%	6,5%	2,92%
Az emésztőrendszer betegségei	5,8%	5,9%	0,69%
A morbiditás és mortalitás külső okai	4,9%	3,8%	-1,76%
Az idegrendszer és érzékszervek betegségei	0,8%	1,7%	7,57%
A húgy- és ivarrendszer betegségei	0,9%	1,6%	5,55%
Fertőző és parazitabetegségek	0,9%	1,4%	4,28%
<i>Ebből: tuberkulózis</i>	<i>0,6%</i>	<i>0,3%</i>	<i>-4,84%</i>
Endokrin-, táplálkozási és anyagcsere-betegségek	0,9%	1,1%	2,25%
<i>Ebből: cukorbetegség</i>	<i>0,9%</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,92%</i>
Terhesség, szülés	0,01%	0,01%	-0,18%
Perinatális (szülés körüli) szakban keletkező állapotok	0,4%	0,2%	-6,04%
Veleszületett rendellenességek, deformitások és kromoszómaabnormitások	0,3%	0,1%	-6,64%
Egyéb összesített	0,7%	1,7%	10,60%

Forrás: INS Tempo Online, POP206D, POP206C

Az általános európai trendekhez hasonlóan Romániában is csökkent a keringési rendszer betegségei által okozott elhalálozások aránya 2007 és 2018 között, 61,3-ról 56,5%-ra. A keringési betegségek által okozott elhalálozások aránya Havasalföldön a legmagasabb (59,9%), míg Erdélyben és Moldvában a legalacsonyabb (54,2%). Erdélyen belül a közép-erdélyi régióban volt a legalacsonyabb a keringési rendszer megbetegedései által okozott halálozások aránya 2018-ban (51,5%); Észak-Erdélyben, a Partiumban és Székelyföldön a legmagasabb. Az is szembejövő, hogy Erdélyben évente átlagosan 0,8%-kal csökken a keringési rendszer betegségei által okozott elhalálozások aránya (minden erdélyi régióban csökkenés tapasztalható), míg Moldvában és Bukarest–Ilfovban 0,7%-os növekedés figyelhető meg.

⁸ A rövid távú ingadozások részleges kiküszöbölése érdekében az átlagos éves változásokat az előző évhez viszonyított változások átlagaival fejezzük ki, itt a 2007 és 2018 közötti periódusra számolva.

7. táblázat A keringési rendszer betegségei által okozott elhalálozások gyakorisága

	2007	2018	Átlagos éves változás (%)
Székelyföld	61,2%	55,5%	-0,15%
Közép-Erdély	59,2%	51,5%	-0,88%
Partium	63,3%	56,3%	-1,06%
Dél-Erdély	59,3%	53,9%	-0,17%
Bánság	63,9%	53,0%	-1,70%
Észak-Erdély	62,0%	57,1%	-0,11%
ERDÉLY	61,4%	54,2%	-0,80%
Havasalföld	64,9%	59,9%	-0,57%
Moldva	56,6%	54,2%	0,72%
Bukarest–Ilfov	57,5%	57,4%	0,65%
ROMÁNIA	61,3%	56,5%	-0,28%

Forrás: INS Tempo Online, POP206C, POP206D

2007 és 2018 között nőtt a daganatos megbetegedések által okozott halálozások száma: az ebben a kategóriában regisztrált halálozások száma 45 383-ról 51 701-re emelkedett, ami 1,2%-os átlagos éves növekedést jelent. A daganatos betegségek előfordulási gyakoriságát tekintve az első öt terület a tüdő, a vastag- és végbél, az emlő, a prosztata és a méhnyak (INSP, CNEPSS 2018).⁹ A daganatos megbetegedésekben elhalálozottak aránya Bukarest–Ilfovban a legmagasabb (22,6%) és Havasalföldön a legalacsonyabb (18,1%) az ország nagyrégióit tekintve. Erdélyen belül a közép-erdélyi régióban kiemelkedő (23,8%). Székelyföldön és a Partiumban az elhalálozások mintegy egyötödéért okolhatók a daganatos megbetegedések, ebben a két régióban kiemelkedő az átlagos éves növekedés 2007 és 2018 között.

8. táblázat A daganatos megbetegedések által okozott elhalálozások gyakorisága

	2007	2018	Átlagos éves változás (%)
Székelyföld	18,2%	20,2%	1,75%
Közép-Erdély	21,1%	23,8%	1,48%
Partium	17,0%	20,6%	1,74%
Dél-Erdély	20,0%	21,3%	1,28%
Bánság	18,4%	19,6%	0,62%
Észak-Erdély	17,3%	18,3%	1,14%
ERDÉLY	18,9%	20,8%	1,23%

⁹ <http://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2018/05/Analiza-de-situatie-Cancer-2018.pdf> (letöltve 2020. május 25-én).

	2007	2018	Átlagos éves változás (%)
Havasalföld	16,1%	18,1%	1,21%
Moldva	17,9%	18,6%	1,47%
Bukarest–Ilfov	18,9%	22,6%	0,65%
ROMÁNIA	18,0%	19,6%	1,20%

Forrás: INS Tempo Online, POP206C, POP206D

2007 óta a *légzőrendszer betegségei* (pl. tüdőgyulladás, influenza, tüdőátlagulat és asztma) által okozott elhalálozások aránya is emelkedett, évente átlagosan 2,9%-kal nőtt. A valamilyen légzőszervi megbetegedés okozta elhalálozások aránya Közép-Erdélyben volt a legmagasabb 2018-ban (7,8%).

9. táblázat A légzőrendszer betegségei által okozott elhalálozások gyakorisága

	2007	2018	Átlagos éves változás (%)
Székelyföld	5,0%	6,6%	4,11%
Közép-Erdély	4,6%	7,8%	5,54%
Partium	5,1%	6,9%	3,45%
Dél-Erdély	5,7%	7,3%	3,54%
Bánság	4,4%	7,6%	5,43%
Észak-Erdély	3,6%	6,4%	7,22%
ERDÉLY	4,8%	7,2%	4,30%
Havasalföld	4,8%	5,9%	2,01%
Moldva	6,1%	6,8%	2,39%
Bukarest–Ilfov	4,1%	5,3%	3,05%
ROMÁNIA	5,0%	6,5%	2,92%

Forrás: INS Tempo Online, POP206C, POP206D

Az *emésztőrendszeri megbetegedések* (pl. májzsugorodás, májelégtelenség, gyomorfekély) által okozott elhalálozások aránya országos viszonylatban 0,69%-os növekedést mutatott 2007 és 2018 között. Moldvában a legmagasabb (7,2%), Erdélyben a legalacsonyabb (5,2%) az emésztőrendszeri megbetegedések által okozott elhalálozások aránya.

10. táblázat Az emésztőrendszer betegségei által okozott elhalálozások gyakorisága

	2007	2018	Átlagos éves változás (%)
Székelyföld	3,8%	4,5%	3,12%
Közép-Erdély	4,6%	5,1%	1,52%
Partium	5,5%	5,5%	0,08%
Dél-Erdély	5,0%	5,3%	1,51%
Bánság	4,4%	4,5%	0,48%
Észak-Erdély	6,6%	6,7%	1,17%
ERDÉLY	5,0%	5,2%	0,86%
Havasalföld	5,4%	5,8%	0,83%
Moldva	7,4%	7,2%	1,11%
Bukarest–Ilfov	6,5%	5,4%	-0,84%
ROMÁNIA	5,8%	5,9%	0,69%

Forrás: INS Tempo Online, POP206C, POP206D

A sérülések, közlekedési balesetek, szándékos önártalom, testi sértés, orvosi ellátás szövődményeiként bekövetkezett elhalálozások aránya országos szinten évente átlagosan 1,76%-os csökkenést mutat 2007-től. A morbiditás és mortalitás külső okainak következményeként bekövetkezett halálesetek aránya Székelyföldön a legmagasabb (5%), megelőzi az emésztőrendszeri halálokok gyakoriságát (akárcsak az Európai Unióban). Hargita megyében a halálesetek 5,5, Kovászna megyében 4,3%-a tulajdonítható külső okoknak.

11. táblázat A morbiditás és mortalitás külső okai által okozott elhalálozások gyakorisága

	2007	2018	Átlagos éves változás (%)
Székelyföld	6,7%	5,0%	-1,55%
Közép-Erdély	5,1%	4,0%	-1,69%
Partium	4,9%	4,1%	-1,52%
Dél-Erdély	5,0%	3,7%	-1,92%
Bánság	4,4%	3,1%	-2,77%
Észak-Erdély	5,1%	4,0%	-1,45%
ERDÉLY	5,0%	3,8%	-2,01%
Havasalföld	4,4%	3,4%	-2,01%
Moldva	5,7%	4,7%	-0,47%
Bukarest–Ilfov	4,3%	2,7%	-3,36%
ROMÁNIA	4,9%	3,8%	-1,76%

Forrás: INS Tempo Online, POP206C, POP206D

A morbiditás és mortalitás külső okairól részletesebb információt az Országos Törvényszéki Orvostani Intézet (Institutul Național de Medicină

Legalä) éves beszámolóiból nyerhetünk.¹⁰ A publikált jelentések alapján három erőszakos halálokot vizsgáltunk regionális bontásban: a közúti balesetek, a szándékos emberölés és a szándékos önártalom előfordulási gyakoriságát. Ezek – a társadalmi érdeklődésre leginkább számot tartó halálokok – országos szinten mintegy felét teszik ki a külső halálokok összességének.¹¹ A 2015 és 2017 közötti periódus átlagait vizsgáljuk, az egyes halálokok rátáját a rezidens lakossághoz viszonyítjuk.

Az Országos Törvényszéki Orvostani Intézet adatai szerint évente átlagosan 2038 halálos kimenetelű közúti baleset történt Romániában 2015 és 2017 között. A területi megoszlásokat vizsgálva az erdélyi régióon belül Közép-Erdélyben, Dél-Erdélyben és a Bánságban kiemelkedő a 100 000 főre jutó közúti balesetek száma, Székelyföldön pedig a legalacsonyabb. Itt 100 000 lakosból évente mintegy 8-an veszítették életüket közúti balesetek miatt.

A gyilkosságok előfordulási gyakorisága Moldvában kiemelkedően magas (az országos átlag majdnem kétszerese), a fővárosi régióban és Erdélyben alacsonyabb (0,9–1,2 körüli) az emberölési ráta. Ez a mutató Erdélyben belül a déli régióban (1,5) és a Székelyföldön (1,3) átlag feletti a vizsgált három év átlagait tekintve. 2015 és 2017 között Romániában évente átlagosan 337 gyilkosságot követtek el.

Az öngyilkosságok száma a vizsgált periódusban évente átlagosan 2375 főt tett ki országos szinten, az öngyilkossági ráta 12 körül alakult. A szándékos önártalom előfordulása regionálisan jelentős eltéréseket mutat: Székelyföldön az országos ráta több mint kétszerese, 25 körüli a 100 000 lakosra jutó öngyilkosságok száma. Szintén az országos és az erdélyi átlag fölötti a jelentős magyar etnikumú lakosságú Közép-Erdély és Partium is 15–16 körüli rátával. Összehasonlításképpen Magyarországon 18 körül alakult ez a mutató a 2015–2017-es időszak adatai szerint.¹² Világszinten a szándékos

¹⁰ <https://www.legmed.ro/?doc=despre-rapoarte> (letöltve 2020. június 19-én).

¹¹ Fontos megjegyezni, hogy az orvostani és a statisztikai intézet adatai között nem teljes az átfedés. Ennek oka, hogy az adatok forrása eltérő. Míg az orvostani intézet a boncolási jegyzőkönyvek alapján készít összesítéseket, addig a statisztikai adatok a hozzátartozók által az önkormányzatokhoz bejelentett haláleseteket és azok okait regisztrálják. Az feltételezhető, hogy az erőszakos elhalálozások egy részénél a halál oka és főképp annak körülményei az anyakönyvi irodákban nem kerülnek pontos bejelentésre elsősorban olyan esetekben, amikor ezek társadalmi megőlyegzést vonhatnak maguk után. Ezt a hipotézist támasztja alá, hogy például a statisztikai intézetnek az emberölések és az öngyilkosságok számára vonatkozó adatai 10–15%-kal alacsonyabbak az Országos Törvényszéki Orvostani Intézet által közölt adatoknál.

¹² https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wnh001.html. Saját számítás. (Letöltve 2020. augusztus 12-én.)

önártalom gyakorisága Litvániában a legmagasabb, ott az öngyilkossági ráta 31,9 volt 2016-ban.¹³

12. táblázat Közúti balesetek, szándékos emberölés és szándékos önártalom áldozatai

Régió	Közúti balesetek		Szándékos emberölés		Szándékos önártalom	
	Éves átlag 2015–2017	Ráta 100 000 főre	Éves átlag 2015–2017	Ráta 100 000 főre	Éves átlag 2015–2017	Ráta 100 000 főre
Székelyföld	41	8,0	7	1,3	130	25,4
Közép-Erdély	144	11,6	12	1,0	180	14,5
Partium	104	9,3	12	1,0	177	15,7
Dél-Erdély	193	11,5	25	1,5	191	11,4
Bánság	161	11,5	14	1,0	141	10,0
Észak-Erdély	73	9,7	8	1,1	62	8,2
Erdély	716	10,7	78	1,2	880	13,1
Havasalföld	643	9,7	109	1,6	766	11,6
Moldva	432	10,6	129	3,1	513	12,5
Bukarest–Ilfov	246	10,7	22	0,9	217	9,5
Románia	2038	10,3	337	1,7	2375	12,1

Forrás: Országos Törvényészeti Orvostani Intézet jelentései

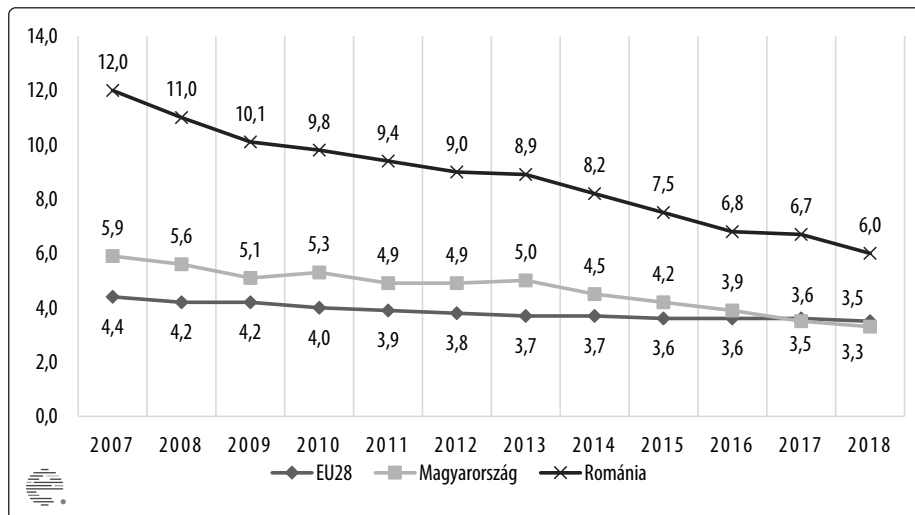
4. Csecsemőhalandóság

A csecsemőhalandóság egy speciális korspecifikus halandósági arányszám. Azt mutatja, hogy ezer élve született gyermek közül hányan halnak meg egyéves koruk betöltése előtt. Romániában 2018-ban 1227 csecsemő vesztette életét, ebből 444 haláleset történt Erdélyben. *A csecsemőhalandóság tekintetében Romániában jelentős javulás észlelhető: 2007 és 2018 között 12 ezrelékről 6 ezrelékre csökkent. Ez a mutató azonban még mindig nagyon magas, az EU tagállamai között Romániában a legmagasabb.* 2018-ban az EU28 tagállamaiban a csecsemőhalandósági ráta átlagosan 3,5, Csehországban 2,6, Magyarországon 3,3, Lengyelországban 3,8, Szlovákiában 5, Bulgáriában 5,8 ezrelék volt.¹⁴

¹³ https://www.who.int/gho/mental_health/suicide_rates/en/ (letöltve 2020. augusztus 12-én).

¹⁴ Eurostat – Infant mortality rates (tábla kódja: demo_minfind). https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_minfind&lang=en (letöltve 2020. május 6-án).

2. ábra Csecsemőhalandóság

Forrás: Eurostat, demo_minfind

Románia minden régiójában csökkent a csecsemőhalandósági ráta 2007 óta. Az alacsony esetszám miatt az éves átlagos változások mellett hároméves periódusokat hasonlítottunk össze. A csecsemőhalandósági ráta mind a 2007–2009-es, mind a 2016–2018-as periódusban a legalacsonyabb Bukarest–Ilfov régióban volt, a legmagasabb pedig Moldvában. Az erdélyi régió belül a Partiumban, Székelyföldön és Észak-Erdélyben átlag feletti a csecsemőhalandósági ráta.

13. táblázat Csecsemőhalandósági ráta Románia különböző régióiban

	2007–2009	2016–2018	Átlagos éves változás (%)
Székelyföld	10,8	7,3	-4,94%
Közép-Erdély	10,1	6,1	-2,81%
Partium	13,0	7,7	-4,94%
Dél-Erdély	10,8	6,4	-6,10%
Bánság	11,4	6,0	-5,89%
Észak-Erdély	10,0	7,0	-2,11%
ERDÉLY	11,1	6,6	-5,85%
Havasalföld	11,5	6,8	-6,53%
Moldva	12,2	6,9	-7,10%
Bukarest–Ilfov	6,8	4,0	-3,62%
ROMÁNIA	11,0	6,4	-6,47%

Forrás: INS Tempo Online, POP208A, POP201D

A csecsemőhalandóság okait vizsgálva azt láthatjuk, hogy vezető halálokat alkotnak az egy éven aluliak körében a perinatális szakaszban (a 0–6 napos korban) keletkező állapotok. 2016 és 2018 között 1460 csecsemő halálát okozták a perinatális időszakban keletkező állapotok, az összes elhalálozott csecsemő 32,7%-a vesztette életét emiatt. A második vezető halálok a csecsemők körében 2016 és 2018 között a légzőrendszer betegségei voltak, 988 csecsemő halálát okozván (22,1%). Ezt a veleszületett rendellenességek, deformitások és kromoszóma-abnormalitások követik, 875 csecsemő halálát idézve elő (19,6%). A magzati vagy újszülött korban bekövetkezett vérvesztés 452 csecsemő elhalálását okozta (10,1%). 2016 és 2018 között 131 egy éven aluli gyermek vesztette életét (2,9%) trauma, mérgezés vagy a morbiditás és mortalitás egyéb külső oka miatt.¹⁵

Közzététel: 2020. augusztus 18.

---

¹⁵ Országos Statisztikai Intézet (INS) – Decese sub 1 an, pe cauze de deces (tábla kódja: POP208D) (letöltve 2020. május 25-én).